ACTA NUMISMÀTICA 49
Barcelona 2019

La moneda del Regne de Nàpols sota sobirania de la Corona Catalanoaragonesa (1421-1423/1436-1516) i de la nova dinastia troncal napolitana (1458-1501). Addenda 2[1]

JORDI VALL-LLOSERA i TARRÉS[2]

Amb la voluntat de difondre i aprofundir en el coneixement de la moneda napolitana batuda pels monarques catalans i de llur dinastia troncal en el regne, encetem a través d'*Acta Numismàtica* una segona addenda amb la presentació de tipus i varietats inèdits. Hem optat per afegir una lletra majúscula al costat del número de catàleg per destacar que es tracta d'un tipus nou, i simplement indicar "var" o "error" per aquells exemplars d'un cert interès, tenint en compte i seguint els criteris del catàleg.

Núm. 25a. Marca: àliga. Altres marques: estrella de cinc puntes damunt de la creu de Jerusalem del 1r, sota la creu del 4t i a l'esquerra de les armes catalanes del 3r. CNI XVIII Falta R3

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 567 3,61 g
(Ex Catalogo De Falco, 27 Novembre 1998)

Detall

1. Considerem la primera addenda la que vàrem adjuntar en el propi llibre un cop ja havia estat imprès.
2. Investigador numismàtic. Membre de la SCEN. Autor del llibre Vall-Llosera i Tarrés, Jordi. *La moneda del Regne de Nàpols sota sobirania de la Corona Catalanoaragonesa (1421-1423 / 1436-1516) i de la nova dinastia troncal napolitana (1458-1501)*, Girona, 2016.

Tipus similar al núm. 19, però amb l'estrella de les armes catalanes al 3r quart enlloc del 2n.

Núm. 36b. Marca S. Armes catalanes al 1r i 4t. CNI XIX Falta R2
Disposició d'armes de Nàpols: Jerusalem, Anjou i Hongria.
Globus imperial, que sustenta el rei, de creu ancorada.
Var. 1. La creu ancorada del globus imperial de grans dimensions.
Anv. + DNS M ET EGO D INIMIC ME, sense paraula ADIVT.
Rev. + ALFONSVS D G R ARA S C V F.

iNumis 40 03.2018 n. 904 2,59 g 26,2 mm Detall

És el segon exemplar que coneixem amb la particularitat de presentar la creu del globus imperial de forma ancorada; en aquest cas, la creu és de grans dimensions. El seu pes de 2,59 grams, clarament inferior a la talla teòrica, ens fa pensar que és obra de Francesc Sunyer, qui fou empresonat per falsificar encunys.

Núm. 28. Sense marca. Armes catalanes al 2n i 3r. CNI XIX Falta R1
Disposició armes de Nàpols: Hongria, Anjou i Jerusalem.
Var. 1. Anv. + DNS M ADIVT ET EGO D I M.
Rev. + ALFONSV D G R ARAGO SI C V F.

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 582 3,52 g

Nova varietat de llegenda dins de les emissions atribuïdes a la seca de Gaeta; en aquesta, el revers presenta la lletra D girada i el nom d'Aragó sencer.

Núm. 107a. Marca S (Simone Miraballo, 1468-70). CNI Falta R3
Disposició armes de Nàpols: Jerusalem, Anjou i Hongria.

Cp. VALL (ExBertolami Fine Arts 2,59 g 26 mm) Detall

Diferent disposició de les armes de Nàpols.

Núm. 111a. Sense marca. CNI XIX Falta R4
Anv. + CORONATVS q LEGITIME CERAVIT.
Rev. + FERDINANDVS D G R SI IER VN.

Aureo&Calicó, col. Ègara n. 485 3,73 g Detall

Ferran I innovava un nou tipus de valor en plata, el *coronato*, nom conegut per l'escena de la coronació que s'hi representava. L'abril del 2017, apareixia a subhasta aquest exemplar, totalment desconegut, sense sigla. El primer que hem de dir és que no es tracta d'un cas excepcional atès que, en la majoria de valors i tipus, coneixem exemplars sense cap mena de marca de mestre de seca. A falta de documentació, hi trobem dues possibles explicacions a la seva existència. Una primera, podria tractar-se d'un dels primers exemplars emesos, en forma de prova dels encunys d'aquest nou valor i tipus. Una segona, en un context totalment diferent, seria quan, el 1460, Giovanni Miraballo és fet pres pels barons rebels, abans de prendre el càrrec de mestre de la seca napolitana, i els seus fills continuaren l'emissió fabricant amb absència de sigla.

Núm. 139. Marca C llatina. Anv. C darrera el coll. Rev. C sota la creu.
CNI XIX Falta R1
Var. 1. Lletra S de CORONATVS rectificada sobre una R.

Varesi 69 10.2016 lot 350 3,95g 25,4 mm

Detall

Núm. 179c. Marca T. Punt enmig de la creu de Jerusalem.
CNI XIX Falta R1

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 645 0,57 g

Detall

Exemplar subhastat, atribuït a Ferran II. És difícil d'interpretar el nom del rei, sigui FERDINANDVS o FERRANDVS, per atribuir-lo a Ferran I o Ferran II, respectivament. Ens hem decantat pel primer per la lletra M gòtica al final de la llegenda del revers, una tipologia que només trobem en aquest monarca.

Núm. 184a. Marca M a la dreta. Salvatore/Antonio Miraballo, 1458-1460.
CNI XIX Falta R3
Disposició armes de Nàpols: Jerusalem, Anjou i Hongria.
Anv. + DNS M ADIVT ET, sigla M a la dreta del bust.
Rev. FERDINANDVS D G R.

Picena Asta 2 11.2016 lot 195 a 0,61g

x2

Nova varietat dels rars denaris a nom de Ferran I de Nàpols. Es tracta d'un exemplar similar al núm. 184, amb la sigla M a la dreta del bust, però amb diversa disposició de les armes napolitanes en el revers, en aquest cas, similar al núm. 183, que portà la sigla M a l'esquerra del bust.

Núm. 192. Marca B. Benedetto Cotrugli, 1460-1468.
CNI XIX 818-819 i 824 R2
Anv. FERDINANDVS D G R.
Rev. SICILIE I VNGARIE, sigla B enmig de la llegenda.

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 625 0,56 g

Detall

Al llarg del nostre treball, no vàrem poder examinar cap exemplar on s'apreciés clarament la sigla B i ens vérem obligats a mostrar-ne l'exemplar publicat al CNI. Per aquest motiu, creiem necessari publicar aquest exemplar en la nostra *Addenda 2*. La casa de subhastes el catalogava amb la peculiaritat de portar una B girada enmig de la llegenda. Òbviament, la lletra B no forma part en cap cas de la llegenda, i es tracta de la sigla B del mestre Benedetto, idèntica a la dels *coronati* de la coronació. Hem de justificar la seva posició, enmig de la llegenda i no dessota la creu de Jerusalem, per les petites dimensions d'aquest valor, un recurs que hem vist en altres casos, com la cartel·la SMPE en els *sestini* a nom de Frederic de Nàpols.

Picena Asta 3 23.04.2017 n. 220 3,94 g

Detalls sigla B del coronato i del tornese

Els següents nou *cavalli* que publiquem, a banda de donar a conèixer noves varietats, un cop més, són una prova irrefutable per reafirmar la idea que relatem al llarg del llibre, que Nàpols i l'Àquila foren les seques més importants del regne, amb uns volums emissors no comparables amb els de cap altra ciutat o iniciativa particular.

Núm. 200.[3] Marca: àliga. CNI XVIII Falta R1
Error 7. Anv. FERDINANI/OVS. Lletres I i O annexades per assimilar-se a una D.

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 572 2,03 gl

Detall

Núm. 201a. Bust de faccions més acusades
Rev. Error a la llegenda RENGNI. CNI XVIII 133, 140-141 i 166 R1
Var. 1. Anv. FERDINNANDVS. Les lletres INN annexades.
CNI XVIII Falta R1

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 574 2,23 g

Detall

Núm. 206. Marca: àliga davant el cos del cavall, just al final de la llegenda i T a l'exerg. R1
Error 6. G de REGNI en posició horitzontal (mirant avall). CNI XVIII Falta R1

Savoca-coins 1,42 g 17 mm

Detall

3. Tot i no indicar-ho explícitament en el catàleg, és habitual trobar en aquesta tipologia que la lletra V de FERDINANDVS sigui una A capgirada.

La posició anòmala de la lletra G també la trobem en un altre *cavallo* de la seca de l'Àquila de tipologia similar, amb l'àliga sota la pota davantera (núm. 204, error 3), però amb la G tombada mirant cap amunt.

Error 7. Rev. RERGN (I). CNI XVIII Falta R1

Cp. VALL (1,66 g 18 mm)

Detall

Un altre error de gravador en el revers, amb una lletra R enmig de la paraula REGNI.

Núm 232a. Sense sigla. CNI XVIII Falta R4
Anv. FERRANDVS REX.
Rev. REGNI oooo EQVIT-AS. Llegenda invertida.

x1,5

Cp. VALL 1,23 g 17,5 mm

Detall

Exemplar especialment a destacar. Es tracta d’una nova tipologia, assimilable als *cavalli* amb sigla C sota la pota davantera del cavall (núm. 230-232), però que, en aquest cas, n’és absent. En aquest cas, l’estampa és similar als núm. 230-231, però amb la peculiaritat de presentar la llegenda del revers invertida com el núm. 232, és a dir, REGNI, damunt, al voltant del cavall, i la paraula EQVITAS a l’exerg, tot i que, per motius d’espai, una part (AS) resta fora. La situaríem vers el 1488 en un cas similar als coronati de l’arcàngel sant Miquel amb el bust ancià, dels quals en coneixem sense sigla i amb la lletra C atribuïda a Cola Spinelli. No tenim altra informació documental, però és possible situar-los en l’espai en què Spinelli deixa el càrrec de mestre de la seca napolitana (per defunció?) i és nomenat Tramontano.

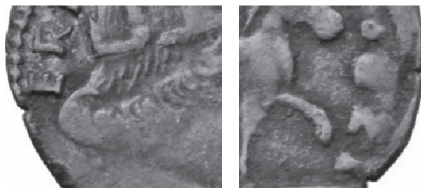
Núm. 235a. Marca T a l’exerg. CNI XIX 1048-1051, 1059-1060, 1070-1085, 1087-1103. MC

Error 3. Anv. ERRANDVS, falta la lletra F del nom.

Rev. EQVITAS-RE-GZI, la lletra N tombada.

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 634 1,26 g

Detalls

Núm. 235a. Marca T a l’exerg. CNI XIX 1048-1051, 1059-1060, 1070-1085, 1087-1103. MC

Error 4. Rev. EQVITAS oooo RR o GNI, una R enlloc de la lletra E a REGNI.

Cp. VALL

Detall

Núm. 238a. Marca T davant la pota davantera i tres roses a l'exerg.
CNI XIX 1066-67 i 1104 E
Anv. FERRANDVS REX.
Rev. EQVITAS REGNI. Orla interior que separa l'estampa del cavall i la llegenda.

Cp. VALL (Ex VL Nummus 7, n. 1125 1,30 g

Primer exemplar dels *cavalli* amb sigla i tres flors a l'exerg, on hi podem observar l'orla interior en el revers separant l'estampa del cavall i la llegenda.

Núm. 258 sim. Marques: columna i sigla T. CNI XVIII 1 sim. R3

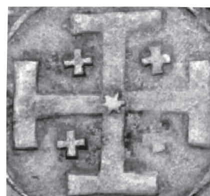
Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 566 3,32 g (Ex Asta Nac AG 16, 1999)

Exemplar de pes lleugerament superior al núm. 258, 3,22 grams.

Núm. 301c. Marca T. estrella de sis puntes enmig de la creu de Jerusalem.
CNI XIX Falta R2

Artemide XLVIII 3.12.2017 n. 646 0,56 g

Detall

En el catàleg publicàvem dues varietats basades en presentar, o no, un ornament en el centre de la creu de Jerusalem, núm. 301b, flor de sis pètals, i núm. 301a, respectivament. El que presentem porta una estrella de sis puntes.

Nº 314ba. Marca estrella de cinc puntes a l'exerg. CNI XIX Falta R4

Picena Asta 2 11.2016 lot 197 a 1,45 g

Detall

Tipus similar al 314 amb una estrella a l'exerg i, a l'igual que el 314b, està batuda damunt un *cavallo* a nom de Carles VIII.

Núm. 332. Marca: M. CNI XVIII 1-2 R3
Var. 1. Flor de sis pètals amb botó central.

Aureo&Calicó, col. Egara n. 511 1,65 g

Probablement, es tracta d'un exemplar amb el mateix encuny que el nostre núm. 363, en el qual no s'aprecia bé la flor. Tot i així, hem de considerar l'aportació d'un nou exemplar per aquesta rara sèrie.

Núm. 354. CNI XIX Falta R3

Arxiu VALL

x1,5

En publicar l'estudi i el catàleg, només teníem coneixement de l'existència d'un exemplar d'aquest *cavallo* amb un bust, com comentàvem, amb una certa similitud al dels carlini de Ferran el Catòlic. Poca cosa més podíem dir. L'aparició d'aquests dos nous exemplars ens permet confirmar que almenys existeixen dos encunys diferents d'anvers, i que en un dels exemplars és ben visible la sigla L.

Núm. 355. Marca SMPE dins cartel·la a l'exerg. CNI XVIII 8 R4
Error 1. Anv. FEDRICVS ooo REX o. Falta la segona E en el nom.
CNI XVIII Falta R4

x1,5

Aureo&Calicó, col. Ègara n. 512 2 g

Afegim un nou exemplar als poquíssims coneguts *cavalli* de la seca de Sulmona a nom de Frederic de Nàpols. En aquest cas, cal destacar l'error en el nom del rei en la forma FEDRICVS.